

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन महानिर्देशनालय

Phone: 4258174
4266034
4255707

A.G. Fax : 977-1-4268309

Fax : 977-1-4262798

Post Box : 13328

बबरमहल, काठमाडौं, नेपाल

Babar Mahal, Kathmandu, Nepal

मिति: २०७५/१२/२९

पत्र संख्या: २०७५/७६

च.नं.

विषय: लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।

श्री प्रमुखज्यू/अध्यक्षज्यू,
नगर/गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,

नेपालको संविधानको धारा २४१ बमोजिम त्यस कार्यपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २०(२) बमोजिम यो प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । उक्त प्रतिवेदन लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २०(३) र दफा २२ बमोजिम कारवाहीको लागि अनुरोध छ ।

(सुवर्णप्रसाद ढकाल)

नायब महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको सन्देश

नेपालको संविधानको धारा २४१ बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका सबै सरकारी कार्यालय र लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा १० बमोजिम पूर्णस्वामित्व भएको संगठित संस्थाको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्य समेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षणको क्रममा ऐनको दफा ४ बमोजिम महालेखापरीक्षकले ती निकायको एक एक गरी वा बीच बीचमा छड्के वा केही प्रतिशतमात्र परीक्षण गर्ने गरी लेखापरीक्षणको तरिका, क्षेत्र र अवधि तोकी लेखापरीक्षण गर्न, त्यसबाट प्राप्त तथ्य दर्शाउन, आलोचना गर्न र आर्थिक विवरणउपर रायसहितको प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने कानूनी व्यवस्था छ।

टंकमणि शर्मा, दंगाल
महालेखापरीक्षक

यस वर्ष ७५३ वटा स्थानीय तहमध्ये ७४७ स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी देखिएका व्यहोराको सारांश महालेखापरीक्षकको ५६ औं वार्षिक प्रतिवेदनमा समेत समावेश गरिएको छ। ६ वटा स्थानीय तहको लेखा सेस्ता पेश नभएकाले लेखापरीक्षण सम्पन्न हुन सकेन। आर्थिक कारोबार, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, कानूनको पालना सम्बन्धमा गर्नुपर्ने सुधार र असुल फछ्यौट गर्नुपर्ने विषय समावेश गरी प्रत्येक स्थानीय तहलाई बेग्लाबेग्लै लेखापरीक्षण प्रतिवेदन दिने व्यवस्था मिलाएको छु। लेखापरीक्षणका क्रममा अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता, लेखापरीक्षण मानदण्ड, निर्देशिकाबमोजिम प्रचलित ऐन, कानून, निर्णय समेतका आधारमा परीक्षण मूल्याङ्कन गरिएको छ। प्रदेश र जिल्ला स्तरीय छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रममा स्थानीय तहका प्रमुख, लेखाउत्तरदायी अधिकृत तथा अन्य पदाधिकारीबाट प्राप्त सूचना र सुझावलाई प्रतिवेदन तयार गर्दा ध्यान दिइएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को स्थानीयतहको लेखापरीक्षणबाट मूलतः पारित भएका कानूनहरु स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित नभएको, दरबन्दी बमोजिम कर्मचारीको पदपूर्ति नभएको, सार्वजनिक खरिद ऐनको पालना नभएको, प्रदेश कानूनले तोकेभन्दा फरक/विपरीत पदाधिकारीलाई सेवा सुविधा भुक्तानी गरेको, योजना छनौट, सञ्चालन र भुक्तानीमा समस्या देखिएको, वितरणमुखी र अनुत्पादक क्षेत्रमा खर्च भएको, आन्तरिक आय तथा राजस्व सङ्कलन व्यवस्थित नदेखिएको, आन्तरिक आयको तुलनामा अत्यधिक प्रशासनिक खर्च भएको, आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी नभएको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली व्यवस्थित नभएको, वित्तीय जवाफदेहिताको स्तरमा सुधार गर्नुपर्ने जस्ता व्यहोराहरु रहेका छन्।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २०(२) अनुसार महालेखापरीक्षकले प्रत्येक गाउँपालिका र नगरपालिकाको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सकेपछि अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने र ऐनको दफा २०(३) मा स्थानीय तहको प्रचलित कानूनबमोजिम गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरी छलफल गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। स्थानीय तहको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका व्यहोरा उपर छलफल गरी टुङ्गो लगाउँदा लेखापरीक्षणको मूल्य मान्यता एवं स्वार्थ बाझिने व्यवहार नहुने आस्वस्ततासँगै स्थानीय तहको प्रतिवेदन कार्यान्वयनको सुनिश्चितताको अपेक्षा गर्दछु। यो स्थानीय तहको सम्बन्धमा दोस्रो प्रतिवेदन हो। संघीय प्रणाली अन्तर्गत स्थानीय तहमा सार्वजनिक स्रोतको समुचित उपयोग गर्दै विकास निर्माण र सेवा प्रवाहका कार्यलाई उत्कृष्ट नमूनाको रूपमा सञ्चालन गर्न अवसर प्राप्त भएको छ। यद्यपी नयाँ संरचनामा भौतिक, वित्तीय तथा जनशक्ति अभाव जस्ता चुनौति र समस्याका कारण अपेक्षाकृत प्रगति हुन सकेको देखिँदैन। त्यसैले प्रतिवेदनमा समावेश भएका व्यहोरा र सुझावहरुको कार्यान्वयनबाट स्थानीय तहको शासकीय व्यवस्था सञ्चालनमा सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरेको छु।

अन्त्यमा, संवैधानिक जिम्मेवारीअनुसार लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा सुझाव दिई सहयोग गर्ने स्थानीय तहका प्रमुख, उप-प्रमुख, लेखाउत्तरदायी अधिकृतहरु लगायत नागरिक समाज र सञ्चारकर्मीहरुप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु। साथै, अहोरात्र खटिई समयमै लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन तयार गर्न योगदान गर्ने कार्यालयका सम्पूर्ण कर्मचारीलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु।

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन महा-निर्देशनालय

पत्र संख्या: ०७५।७६
च.नं.

मिति: २०७५।१२।०८

श्री प्रमुखज्यू,
खप्तड छान्ना गाउँपालिका,
बझाङ ।

विषय: लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।

यस कार्यालयबाट खप्तड छान्ना गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को पेश भएका वित्तीय विवरण र सोसँग सम्बन्धित कागजातको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन पक्षको जिम्मेवारी - आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ तथा प्रचलित कानून तथा अभ्यास अनुरूप लेखा राख्ने र राख्न लगाउने, लेखा विवरण तयार गर्ने गराउने कार्यका साथै आर्थिक प्रशासन सञ्चालन गर्ने तथा प्रस्तुतीकरण गर्ने जिम्मेवारी व्यवस्थापन पक्षको रहेको छ ।

लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी - प्रस्तुत वित्तीय विवरणहरु उपर लेखापरीक्षणको आधारमा राय व्यक्त गर्नु लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी हो । लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ तथा महालेखा परीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड र अन्य मार्गदर्शन तथा अन्य प्रचलित कानूनको आधारमा गरिएको छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका प्रमाणहरु लेखापरीक्षण राय व्यक्त गर्ने आधार उपलब्ध गराउन पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ ।

कैफियत सहितको लेखापरीक्षण राय व्यक्त गर्ने आधार - कैफियत सहितको लेखापरीक्षण राय व्यक्त गर्ने आधारका रूपमा सञ्चित कोष विवरणमा सारभूत असर पार्ने व्यहोराहरु निम्नानुसार छन् :

१. लेखापरीक्षणबाट रु.१ लाख ३ हजार पेशकी बेरुजू देखिएको छ ।
२. आम्दानी तथा खर्चको सेस्ता तयार गर्दा नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुन सकेन ।
३. लेखापरीक्षणमा देखिएका व्यहोराहरुका सम्बन्धमा मिति २०७५।१२।२७ मा जारी गरिएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर प्रतिक्रिया सहितको प्रमाण कागजात पेश हुन नआएकोले बेरुजू फछ्यौट नभई कायम व्यहोराको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पाना ६ यसैसाथ संलग्न छ ।

कैफियत सहितको लेखापरीक्षण राय - कैफियत सहितको लेखापरीक्षण रायले त्यहाँको सञ्चित कोष विवरणमा पर्ने असर र लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका व्यहोराहरु बाहेक आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को आर्थिक कारोबार, लेखा तथा प्रतिवेदन आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ र नियमावली, २०६४ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा प्रचलित कानूनबमोजिम रहेको छ ।

(सुवर्णप्रसाद ढकाल)
नायव महालेखापरीक्षक

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

०७४।७५

परिचय : स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धति सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारीणी र न्यायीक अभ्यास संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उदेश्यले गाउँपालीकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्नु गाउँपालीकाको उदेश्य रहेको छ । यो गाउँलीका अन्तर्गत ७ वडा रहेको छ ।

स्थानीय संचितकोष: स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम गाउँपालीकाले प्राप्त गरेको आय, अनुदान तथा साहायता र स्थानीय सरकार संचालनमा भएका व्ययहरु समावेश भएको आयव्यय हिसाव सहितको आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ को संचित कोषको संक्षिप्त अवस्था निम्न बमोजिम रहेको छ ।

सि.नं.	आयतर्फ			सि.नं.	व्ययतर्फ		
	विवरण	रकम	रकम		विवरण	रकम	रकम
१	गत वर्षको जिम्मेवारी			१	चालु खर्च	१६६६३९७२.१०	
	क) नगद	०		२	पूँजीगत खर्च	८४४१७६९८.८०	
	ख) बैंक	२६२९०००.००		३	वित्तीय व्यवस्था भुक्तानी		
२	राजस्व (आन्तरिक आय)				क) ऋण भुक्तानी		
	क) आन्तरिक राजस्व	८०८३३९.७५			ख) ब्याज भुक्तानी		
	ख) राजस्व बाँडफाँड				ग) अन्य भुक्तानी		
	ग) अन्य आय			४	लगानी		
३	वित्तीय हस्तान्तरण				ऋण लगानी		
	क) वित्तीय समानीकरण अनुदान	१३६२६२०००.००			शेयर लगानी		
	ख) सशर्त अनुदान	१११२१८०००.००			अन्य लगानी		
	ग) सामाजिक सुरक्षा			५	धरौटी फिर्ता		
	घ) विशेष अनुदान			६	कोष खर्च		
४	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान			७	मौज्दात		
	क) वित्तीय समानीकरण अनुदान				क) नगद मौज्दात		
	ख) सशर्त अनुदान				ख) बैंक मौज्दात	४२१०२१९५.१५	
५	अन्तर स्थानीय तहबाट प्राप्त	५५२८६२८.२६		८	हिसाव मिलान बांकी	५६३८८६१.९६	
६	वित्तीय व्यवस्था प्राप्त						
६	विभिन्न कोषतर्फको आय						
८	जनसहभागिता (नगद)						
९	विषयगत निकायबाट प्राप्त रकम						
१०	धरौटी आय						
११	लगानीको साँबा फिर्ता						
१२	अन्य विविध आय	४२३५२५००.००					
	जम्मा	२९८७९८४६८.०१			जम्मा	२९८७९८४६८.०१	

बेरुजु दफा	लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोरा	रकम
	लेखापरीक्षणको क्रममा श्री नरेश बाबु स्नेहीको नामको पेशकी रु. ८३,२००.०० दाखिला भएको छ ।	
१.	खर्च गर्ने अख्तियारी : स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७३ वमोजिम सभाबाट वजेट स्वीकृत भएको सात दिन भित्र प्रमुख वा अध्यक्षले प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतलाई वजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्ने व्यवस्था छ । प्रशासकिय अधिकृतले १५ दिन भित्र वडा सचिवलाई कार्यक्रम र वजेट सहित प्रचलित कानून वमोजिम खर्च गर्ने अख्तियारी दिनुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने र अख्तियारी प्रदान गर्ने सम्बन्धमा उक्त व्यवस्थाको पालना गरी वित्तिय जवाफदेहिता सुदृढ गर्नुपर्ने देखिएको छ ।	
२.	वजेट पेश गर्ने तथा पारित गर्ने: स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ वमोजिम स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कार्यपालीकाबाट स्वीकृत गराई आषाढ १० गते भित्र सभामा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । आय व्ययको अनुमान साथ गत वर्षको वास्तविक आय व्यय , चालु आर्थिक वर्षको अन्तिम सम्पत्ति हुने आय व्ययको संशोधित अनुमान तथा आगामी आर्थिक वर्षको योजना तथा कार्यक्रम र आय व्ययको अनुमानित विवरण सभामा पेश गरि १५ दिन भित्र छलफल सम्पन्न गरी आषाढ भित्रै पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था पालना गरी समयमानै निर्माण तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धि कार्यलाई व्यवस्थित गर्नुपर्ने देखिएको छ ।	
३.	चौमासिक खर्च: आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम २३ वमोजि स्वीकृत भएको कार्यक्रममा नियम २५ वमोजिम चौमासिक प्रगति विवरण बनाई पेश गर्नुपर्ने र चौमासिक कार्यलक्ष्य तथा कर््याक्रम वमोजिम कार्यसम्पादन सम्पन्न गरी कर््यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार कुल खर्च रु. २५,१०,५७ हजार मध्ये प्रथम चौमासिकमा १९ प्रतिशत, दोश्रो चौमासिकमा ३४ प्रतिशत र तेश्रो चौमासिकमा ४७ प्रतिशत खर्च गरेको देखिएको छ । यसरीनै आषाढ मसान्तमा २५ प्रतिशत खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप वढेको देखिएकोले सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन । यस्तो अवस्थामा सुधार गरी खर्च प्रणाली व्यवस्थित गर्नुपर्ने देखिएको छ ।	
४.	सम्पत्ति हस्तान्तरण : स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७,९८ र १०४ अनुसार विषयगत कार्यालयको चल अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख त्यसरी कायम भएका गाउँपालिका वा गाउँपालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुने व्यवस्था छ । यसरी हस्तान्तरण हुने सम्पूर्ण सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत खाता २०७५ असार मसान्त भित्र स्थानीय तहले तयार गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा गाउँपालिकाले सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत तयार नगरेको, कम्प्युटर, ल्यापटप, प्रिन्टर, मोबाईल फोन सेट र अन्य फर्निचर जस्ता मूल्यवान समानहरु जिम्मेवारी सार्ने गरेको पाईएन । यसरी जिन्सी मालसामानको आम्दानी नजनाउँदा जिन्सी मालसामानहरु हराउन, हिनामिना हुन सक्ने हुँदा खरिद गरिएका मालसामानहरुको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित जिन्सी खातामा आम्दानी जनाई जिन्सी खाता अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।	
५.	कर्मचारी व्यवस्था : निजामती सेवा ऐन, २०४९ वमोजिम कर्मचारी पदपूर्ती र व्यवस्थापन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । गाउँपालिकामा अधिकृत स्तर देखि कार्यालय सहयोगी सम्म २ जना स्थायी र ३ जना करारमा गरी ५ जना प्राविधिक र १८ जना अप्राविधिक कर्मचारीको कार्यरत रहेको तथा ७ जना कार्यालय सहयोगी करारमा रहेको देखियो । थोरै वजेटका स-साना कार्यक्रम ठुलो संख्यामा सञ्चालन हुने र अधिकांश कार्यक्रम निर्माणकार्य संग सम्बन्धित देखिएकोमा फिल्डमा खटिने प्राविधिक कर्मचारीमा कामको बोझ अत्याधिक हुने देखिएको छ । साथै गाभिएर आएका कार्यालयका कर्मचारीको दरबन्दी रहने स्थान यकिन भइ नसक्दा गाउँपालिकाको स्थिर दरबन्दी कायम हुन सकेको	

	समेत देखिएन । यस्तो अवस्थामा सुधार हुने गरी जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिएको छ ।																																									
६.	<p>आन्तरिक नियन्त्रण : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ९५ मा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सुदृढ गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको अभिलेख आंशिक रूपमा राखेको भएपनि बेरुजुको लगत अद्यावधिक गरेको छैन । सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अर्न्तगत वितरण गरेको भत्ताको अधिकांश भरपाईमा औंठाछाप मात्र लगाई बुझेको देखिएकोमा सम्बन्धित जिम्मेवार पदाधिकारीले वास्तविक वितरणको अवस्था यकिन गर्नुपर्ने देखिएको छ । समयोजन भई आएका साविकका गा.वि.स. र विषयगत कार्यालयबाट हस्तान्तरण भई आएका जिन्सीको अवस्था देखिने गरी विवरण तयार नहुनाका साथै जिन्सी बरबुभारथको अभिलेख राखेको देखिएन । गाउँपालिका अन्तरगतका विद्यालयहरूले शिक्षक कर्मचारीको तलवको चौमाशिक माग फारम पठाउने र पालिकाले एकमुष्ट निकाशा दिने गरेको पाइयो । शिक्षक तथा कर्मचारीलाई निकाशा रकमबाट तलब भत्ता वितरण गरिसके पछि कट्टी गरिएका रकमहरू जस्तै क. सं. कोष, ना. ल. कोष, सा. सु. कर, सावधिक जिवन विमा, पारिश्रमिक कर आदि सम्बन्धित शिक्षक कर्मचारीको नाममा सम्बन्धित खातामा दाखिला गरेको प्रमाण आंशिक रूपमा मात्र पेश भएको छ । दाखिला प्रमाण पेश नहुदा सम्बन्धित शिक्षक कर्मचारीको नाममा उक्त रकम जम्मा भए नभएको यकिन गर्न सकिएन ।</p>																																									
७.	<p>सम्पत्ति लेखांकन : गाउँपालिका र अन्तरगतका वडाको स्वामित्वमा रहेको भवन, जग्गा, सवारी साधन, फर्निचर, विद्युतीय सामान लगायतका सम्पत्तिको मूल्यांकन समेत देखिने गरी अभिलेख अद्यावधिक गरेको छैन । कूल मूल्य खुल्नेगरी स्वामित्वमा रहेका सम्पत्तिको अद्यावधिक अभिलेख तयार गरी सम्पत्ति लेखांकनलाई सुदृढ गर्नुपर्ने देखिएको छ ।</p>																																									
८.	<p>उपभोक्ता समिति : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ (३) घ मा उपभोक्ता समिति मार्फत गरेको कार्यको निर्माण सम्भौतामा सम्पन्न निर्माण कार्यको सञ्चालन र मर्मत संभार उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले गर्नुपर्ने व्यवस्था समावेश गर्नुपर्ने प्रावधान रहेकोमा गाउँपालिकाले उपभोक्ता समितिसँग गरेको अधिकांश सम्भौतामा उक्त व्यहोरा समावेश गरेको देखिएन । साथै नियम ९७ (७) मा उपभोक्ता समितिले प्रत्येक किस्तामा गरेको काम तथा खर्चको सूचना सार्वजनिक स्थानमा टाँस गर्नुपर्ने र काम कारवाहीको सम्बन्धमा सार्वजनिक लेखापरीक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा उक्त व्यवस्था अनुसार अधिकांश योजनाहरूमा सार्वजनिक लेखापरीक्षण गरेको देखिएन । उपभोक्ता समितिले विभिन्न आपूर्तिकर्तासँग सामान तथा सेवा खरिद गर्दा अग्रिम आयकर कट्टी गरेको समेत पाइएन । उपभोक्ता समितिले गरेको कार्यको पारदर्शिता वृद्धि गर्ने उक्त प्रावधानको पूर्णतः पालना गर्नुपर्ने देखिएको छ ।</p>																																									
९.	<p>सामाजिक सुरक्षा : सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०६९ को १९ (२) मा सामाजिक सुरक्षा पाउनेको नामावली अनुसूची १३ अनुसारको ढाँचामा सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । गा.वि.स. तथा गाउँपालिकाले उक्त व्यवस्थाको पालना गरेको देखिएन । साथै सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनेको विवरण वेभसाइटमा राख्नु पर्ने र यस सम्बन्धी सूचना एफ.एम. मा प्रचार प्रसार गर्नुपर्नेमा गरेको देखिएन । गाउँपालिकाका वडाहरूले वितरण गरेको देहायअनुसारको रु. ३,८४,१७ हजार सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्दा सो व्यवस्थाको आंशिक रूपमा मात्र पालना गरेको देखियो । कार्यविधिमा उल्लेखित प्रावधान पालना गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रणाली व्यवस्थित गर्नुपर्ने देखिएको छ ।</p>																																									
<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">वडा नं</th> <th colspan="3">सामाजिक सुरक्षा रकम</th> <th rowspan="2">जम्मा</th> </tr> <tr> <th>प्रथम चौमाशिक</th> <th>दोश्रो चौमाशिक</th> <th>तेस्रो चौमाशिक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१.</td> <td>१६४३</td> <td>१६६३</td> <td>१६२३</td> <td>४९२९</td> </tr> <tr> <td>२.</td> <td>१३४१</td> <td>१३७४</td> <td>१३५२</td> <td>४०६७</td> </tr> <tr> <td>३.</td> <td>१६४२</td> <td>१६२०</td> <td>१५७६</td> <td>४८३८</td> </tr> <tr> <td>४.</td> <td>१६५४</td> <td>१६६४</td> <td>१६०३</td> <td>४९२१</td> </tr> <tr> <td>५.</td> <td>२१८०</td> <td>२२०२</td> <td>२२१५</td> <td>६५९७</td> </tr> <tr> <td>६.</td> <td>२१६३</td> <td>२१५२</td> <td>२१०९</td> <td>६४२४</td> </tr> </tbody> </table>					वडा नं	सामाजिक सुरक्षा रकम			जम्मा	प्रथम चौमाशिक	दोश्रो चौमाशिक	तेस्रो चौमाशिक	१.	१६४३	१६६३	१६२३	४९२९	२.	१३४१	१३७४	१३५२	४०६७	३.	१६४२	१६२०	१५७६	४८३८	४.	१६५४	१६६४	१६०३	४९२१	५.	२१८०	२२०२	२२१५	६५९७	६.	२१६३	२१५२	२१०९	६४२४
वडा नं	सामाजिक सुरक्षा रकम			जम्मा																																						
	प्रथम चौमाशिक	दोश्रो चौमाशिक	तेस्रो चौमाशिक																																							
१.	१६४३	१६६३	१६२३	४९२९																																						
२.	१३४१	१३७४	१३५२	४०६७																																						
३.	१६४२	१६२०	१५७६	४८३८																																						
४.	१६५४	१६६४	१६०३	४९२१																																						
५.	२१८०	२२०२	२२१५	६५९७																																						
६.	२१६३	२१५२	२१०९	६४२४																																						

७.	२२०७	२१९३	२२४१	६६४१
जम्मा	१२८३०	१२८६८	१२७१९	३८४१७

पञ्जिकरण अभिलेख : गाउँपालिकाले सम्बन्धित वडा सचिव हरुले उपलब्ध गराएको विवरणका आधारमा पेशकीको रूपमा निकाशा दिई प्राप्त भरपाई तथा फाँटवारीको आधारमा पेशकी फछ्यौट गरेको पाइयो । पञ्जिकरण अभिलेख अद्यावधिक भए नभएको परिक्षण गर्न मृत्यु दर्ता अभिलेख रजिष्टर माग गरिएकोमा पेश हुन आएन । मृत्यु दर्ता अभिलेख पेश हुन नआएकोले मृत्यु भईसकेका लाभग्राहीको नाममा रकम निकाशा एवं वितरण भए नभएको यकिन गर्न सकिएन ।

१०. **खरिद व्यवस्थापन :** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८(२) मा खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा सीमित हुने गरी टुक्रा गरी खरिद गर्न नहुने व्यवस्था छ । नमूनाका आधारमा छनौट गर्दा कार्यालयले निम्न अनुसारका रु. १३४५१४७.०० का सामान पटक पटक गरी खरिद गरेको देखिएको छ । वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृत भएको र बजेटको समेत व्यवस्थापन भएको अवस्थामा ऐनले निर्धारण गरेको विधि र प्रकृया अवलम्बन गरी प्रतिस्पर्धि तरिकाबाट खरिद गर्नुपर्ने देखिएको छ ।

क्र.सं.	शिर्षक	गो.भौ नं.	कार्य	सप्लायर्सको नाम	रकम
१.	पूजीगत	३२/०७४/०९/१७	टि.भि, कम्प्यूटर, प्रिन्टर	दिपेश इन्फोसिस, धनगढी	१६५६५०.००
२.	पूजीगत	२६७/०७५/०२/२४	सोलार पाता लगायत	स्वहम् ट्रेड एण्ड सप्लायर्स	४९००००.००
३.	पूजीगत	२६९/०७५/०२/०४	डेस्कटप	उग्रातारा सप्लायर्स	४१९९९७.००
४.	पूजीगत	०७५/०२/०६	प्रिन्टर	दिपेश इन्फोसिस	२६९५००.००
				जम्मा	१३४५१४७.००

११. **नापी किताव :** निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखाङ्कनका लागि स्वीकृत ढाँचाको नापी किताव (म.ले.प.फा.नं. १७१) मा उल्लेख गर्नुपर्ने गरि महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत गराइ महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले लागु गरेको छ । उक्त किताबमा ठेक्का नं., आर्थिक वर्ष, कार्यालयको नाम, निर्माण व्यवसायीको नाम, कामको नाम र स्थान, चेनेज, काम शुरु भएको मिति, सम्पन्न हुनुपर्ने मिति र सम्पन्न भएको मितिका साथै अधिल्लो बिलसम्म भएको कामको परिमाण र भुक्तानी रकम, हालको बिलबाट भएको कामको परिमाण र भुक्तानी हुने रकम समेत हालसम्म भएको कामको परिमाण र रकम समेत स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरी नापजाँच गर्ने, सिफारिस गर्ने र स्वीकृत गर्ने कर्मचारीको पद, नाम, हस्ताक्षर र मिति समेत उल्लेख हुनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा कार्यालयले तयार गरेको नापी कितावमा अधिल्लो बिलसम्म भएको कामको परिमाण र भुक्तानी रकम, हालको बिलबाट भएको कामको परिमाण र भुक्तानी हुने रकम समेत हालसम्म भएको कामको परिमाण र रकम समेत स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरी राख्ने गरेको नदेखिएकोले खर्च भएको वास्तविक परिमाण र रकम तथा बाँकी परिमाण र रकमको अवस्था एकिन गर्न सकिने आधार देखिएन ।

१२. **योजना व्यवस्थापन :** वार्षिक गाउँ विकास योजना २०७४।७५ को अध्ययन गर्दा गाउँपालिकाले स्वीकृत गरी सञ्चालन गरेको अधिकांश योजना न्यून बजेट भएका र छरिएका देखिएको छ । गाउँपालिकाले देहाय अनुसार भौतिक पूर्वाधार, प्रवर्धनात्मक कार्यक्रम, गाउँपालिका अनुदान र नगर क्षेत्र पूर्वाधार कार्यक्रममा समेत गरी रु. ७,९०,९० हजारको १९६ निर्माण योजना स्वीकृत गरी अधिकांस योजना सम्पन्न गरेको छ । यस्ता योजना मध्ये रु. १ लाख भन्दा साना योजना ६२ वटा, १ देखि २ लाख सम्मका योजना ४३ वटा, २ देखि ३ लाख सम्मका योजना २६ वटा, ३ देखि ४ लाख सम्मका योजना १४ वटा, ४ देखि ५ लाख सम्मका योजना १५ वटा, ५ देखि १० लाख सम्मका योजना २२ वटा र १० लाख भन्दा माथिका योजना १४ वटा सञ्चालन गरेको देखिएको छ । निर्माण सम्भौता संख्या धेरै हुँदा कार्यालयको जनशक्ति वर्षेभरी निर्माण कार्य व्यवस्थापनमा लाग्नु परेको देखिन्छ । त्यस्तै निर्माण सम्भौताको आधारमा विश्लेषण गर्ने हो भने प्रविधिक कर्मचारीले प्रत्येक ठेक्कामा पुरा समय दिएर कार्य गर्न सक्ने अवस्था नदेखिदा कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रभाव पर्ने देखिएको छ । निर्माण कार्य सम्भौता

आर्थिक वर्षको अन्तसम्ममा पनि भइरहने गर्नाले निर्माण कार्य व्यवस्थापनको कार्य आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ अनुरूप प्रथम चौमासिकमा नभई आषाढसम्म पनि भइरहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धमा गाउँपालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिएको छ ।

विवरण	आर्थिक विकास	सामाजिक विकास	पूर्वाधार विकास	वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	जम्मा
१ लाख सम्मका	१०	३१	१७	४	६२
१ देखि २ लाख सम्मका	८	१८	१६	१	४३
२ देखि ३ लाख सम्मका	३	९	१२	२	२६
३ देखि ४ लाख सम्मका	१	४	९	०	१४
४ देखि ५ लाख सम्मका	२	६	५	२	१५
५ देखि १० लाख सम्मका	४	९	८	१	२२
१० लाख भन्दा बढिका	३	७	४	०	१४
कुल जम्मा	३१	८४	७१	१०	१९६

१३.	<p>पेशकी : स्थानिय निकाय आर्थिक प्रशासन (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०६४ को नियम १८२ (३) मा दिएको पेशकी तोकिएको म्याद भित्र तोकिएको कार्यविधि अपनाई फछ्यौट गर्नु गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाले निम्न अनुसारका व्यक्ति तथा निकायलाई योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न दिएको पेशकी फछ्यौट गरेको देखिएन । नियमानुसार पेशकी अशुल फछ्यौट हुनुपर्ने देखिएको छ ।</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>क्र. सं.</th> <th>उपभोक्ता समिति</th> <th>पेशकी (रु)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>जिमकोट फुलवारी खा.पा.यो.</td> <td>१०३५८९.००</td> </tr> <tr> <td></td> <td>जम्मा</td> <td>१०३५८९.००</td> </tr> </tbody> </table>	क्र. सं.	उपभोक्ता समिति	पेशकी (रु)	१	जिमकोट फुलवारी खा.पा.यो.	१०३५८९.००		जम्मा	१०३५८९.००	१०३५८९.००
क्र. सं.	उपभोक्ता समिति	पेशकी (रु)									
१	जिमकोट फुलवारी खा.पा.यो.	१०३५८९.००									
	जम्मा	१०३५८९.००									
१४.	<p>वित्तिय जवाफदेहिता : महालेखापरीक्षकको कार्यालयले स्वीकृत गरेको वित्तिय जवाफदेहिता मुल्याङ्कन सम्बन्धि अनुसूची ११ मा उल्लेखित ४ सूचकहरुको आधारमा विश्लेषण गर्दा यस कार्यालयको वित्तिय जवाफदेहिता मुल्याङ्कनको स्तर अति उत्तम (ए ग्रेड) रहेको देखिएको छ ।</p>										
१५.	<p>बेरुजू - पालिकाको प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार यो वर्ष पेशकी रु. लाख ३ हजार बेरुजू कायम भएकोमा प्रतिक्रियाबाट/समायोजन भएको छैन ।</p>										
१६.	<p>अनुगमन तथा मूल्याङ्कन : स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८४ ले बेरुजू फछ्यौट गर्ने व्यवस्था गरेको छ । गाउँपालिकाले बेरुजू फछ्यौट गरी सम्परीक्षणका लागि अनुरोध गरेको छैन ।</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>गत वर्षको बेरुजू रकम (रु)</th> <th>यो वर्ष फछ्यौट(रु)</th> <th>बाँकी (रु)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>७००२</td> <td>०</td> <td>७००२</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: right;">(रु हजारमा)</p>	गत वर्षको बेरुजू रकम (रु)	यो वर्ष फछ्यौट(रु)	बाँकी (रु)	७००२	०	७००२				
गत वर्षको बेरुजू रकम (रु)	यो वर्ष फछ्यौट(रु)	बाँकी (रु)									
७००२	०	७००२									
१७.	<p>अद्यावधिक बेरुजू स्थिति : गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७४/७५ सम्मको फछ्यौट गर्न बाँकी बेरुजू स्थिति देहाय अनुसार रहेको छ :</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>गत वर्षसम्मको फछ्यौट गर्न बाँकी (रु.) ©</th> <th>यो वर्षको सं.प.बाट कायम बेरुजू रु. (D)</th> <th>यो वर्षको कायम बेरुजू रु. (E)</th> <th>बाँकी (F=C+D+E)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>७००२</td> <td>-</td> <td>१,०३,</td> <td>७१०५</td> </tr> </tbody> </table>	गत वर्षसम्मको फछ्यौट गर्न बाँकी (रु.) ©	यो वर्षको सं.प.बाट कायम बेरुजू रु. (D)	यो वर्षको कायम बेरुजू रु. (E)	बाँकी (F=C+D+E)	७००२	-	१,०३,	७१०५		
गत वर्षसम्मको फछ्यौट गर्न बाँकी (रु.) ©	यो वर्षको सं.प.बाट कायम बेरुजू रु. (D)	यो वर्षको कायम बेरुजू रु. (E)	बाँकी (F=C+D+E)								
७००२	-	१,०३,	७१०५								

अनुसूची- १७

स्थानीय तह तर्फको यो वर्षको बेरुजू बर्गीकरण (विनियोजन, राजस्व, धरौटी र अन्य कारोबार)
संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन लेखापरीक्षण निर्देशनालय
आर्थिक वर्ष २०७४।७५

(रु.हजारमा)

सि. नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	प्रारम्भिक बेरुजू			प्रतिक्रियावाट फछ्यौट			वाँकी बेरुजू			वाँकी बेरुजू								
			दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम	अशुल गर्नुपर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेशकी		
			सैदान्तिक	लगती		सैदान्तिक	लगती		सैदान्तिक	लगती			अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	राजश्व लगत जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	कर्मचारी	अन्य	जम्मा
१	बझाङ	खप्तडछन्ना गाउँपालिका	१६	१	१०३	०	०	०	१६	१	१०३	०	०	०	०	०	०	०	१०३	१०३

अनुसूची- १

स्थानीय तह सञ्चित कोष विवरण
आर्थिक वर्ष २०७४।७५

प्रदेश नम्बर :- ७

(रु.हजारमा)

क्र. सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	आय				जम्मा आय	व्यय				मौज्दात	
			गत वर्षको जिम्मेवारी	समानिकरण अनुदान	सशर्त तथा अन्य बजेट अनुदान	अन्य आय		चालु खर्च	पूँजीगत खर्च	अन्य खर्च	जम्मा खर्च		
			१	२	३	४		५	६	७	८		९
१	खप्तडछन्ना गाउँपालिका	बझाङ	२६२९	१३६२६२	१११२१८	४८६८९	२९६१६९	१६६६४०	८४४१८	५६३८	२५६६९६	१० (१+५+९)	४२१०२